

Zmena aktívnej politiky trhu práce v Slovenskej republike po roku 2004 a jej vplyv na dlhodobú nezamestnanosť

Gizela Brutovská

PU v Prešove, Filozofická fakulta,
Inštitút edukológie a sociálnej práce, Katedra andragogiky

*Štúdia je súčasťou riešenia projektu "Evaluácia sociálnej politiky zameranej na zníženie dlhodobej nezamestnanosti"
finančne podporovanej z Akčného programu EÚ na boj proti sociálnej exklúzii 2002-2006*

Abstrakt

Príspevok je zameraný na analýzu účinnosti vybraných nástrojov aktívnej politiky trhu práce v Slovenskej republike po zmenách, ktoré nastali v roku 2004 t.j. hodnotenie, do akej miery jednotlivé opatrenia prispeli k rovnováhe na trhu práce a k eliminácii dlhodobej nezamestnanosti. Charakterizovaný je inštitucionálny rámec APTP a zmeny, ktoré nastali po roku 2004. Štúdia predkladá hodnotenie ich vplyvu na aktívnu politiku trhu práce, zaoberá sa inštrumentálnym rámcom APTP a analýzou účinnosti jednotlivých nástrojov k zníženiu dlhodobej nezamestnanosti. Súčasťou štúdie je regionálna analýza nástrojov APTP a ich vplyvu na riešenie dlhodobej nezamestnanosti. V analýze sú použité zverejnené údaje a analýzy jednotlivých nástrojov APTP Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a dáta, získané vo výskume Inštitútu pre verejné otázky v Bratislave, v rámci projektu „Evaluácia sociálnej politiky zameranej na zníženie dlhodobej nezamestnanosti“. Primárna analýza sa tak spája so sekundárnou.

Kľúčové slová: aktívna politika trhu práce, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, aspekty nezamestnanosti – inštitucionálny, inštrumentálny a regionálny, dlhodobá nezamestnanosť.

Úvod

Jednu z najdôležitejších úloh v procese sociálneho začleňovania znevýhodnených jednotlivcov alebo celých skupín do spoločnosti prostredníctvom trhu práce zohráva aktívna politika trhu práce (ďalej „AFTP“). Je hlavným nástrojom politiky štátu pri riešení nerovnováhy na trhu práce, zvlášť znižovania dlhodobej nezamestnanosti.

1. Východiská a ciele analýzy

Úloha aktívnej politiky trhu práce v Slovenskej republike po roku 2004 výrazne vzrástla. Jednak v dôsledku prehlbujúcej sa dlhodobej nezamestnanosti, zvlášť extrémnej (nad 48 mesiacov), ale predovšetkým v súvislosti s poskytovaním prostriedkov Európskeho sociálneho fondu na spolufinancovanie jednotlivých nástrojov aktívnej politiky trhu práce. Do popredia sa preto dostávajú otázky prínosu a účinkoch týchto nástrojov pre rôzne skupiny nezamestnaných. Sirovátka (2003) uvádza, že v krajinách EÚ predstavuje ich hodnotenie jeden z hlavných smerov hodnotenia verejných politik. Zaoberajú sa ním okrem inštitúcií verejných služieb zamestnanosti aj výskumné inštitúcie. V Slovenskej republike situáciu vo využívaní nástrojov aktívnej politiky trhu práce monitoruje Úrad práce sociálnych vecí a rodiny a zverejňuje každoročne v správe o „Realizácii nástrojov aktívnej politiky trhu práce“. Správa uvádza základné štatistické údaje, teda sleduje výstupy (predovšetkým kvantitatívneho charakteru) o jednotlivých nástrojoch. Chýba však zhodnotenie predpokladaných cieľov vzhľadom k samotnej realizácii (t.j. výstupom), predovšetkým, či realizované nástroje AFTP sú účinné a v akej miere. Túto medzeru s častí zaplňajú čiastkové výskumy výskumných inštitúcií hodnotiace účinky AFTP (napr. Cranston 1992, Lubyová 1997, Hanzelová, Kostolná 2006, Inštitút pre verejné otázky 2006, Filadelfiová, Gerbery, Škobla 2006).

Ciele analýzy:

- zistiť mieru účinnosti vybraných nástrojov aktívnej politiky trhu práce v Slovenskej republike po zmenách, ktoré nastali v roku 2004 t.j. zhodnotiť, do akej miery jednotlivé opatrenia prispeli k rovnováhe na trhu práce a k eliminácii dlhodobej nezamestnanosti, pre hodnotenie účinnosti aktívnej politiky trhu práce sa vo všeobecnosti používajú tri referenčné rámce: inštitucionálny, inštrumentálny a regionálny (teritoriálny),
- charakterizovať inštitucionálny rámec AFTP a zmeny, ktoré nastali po roku 2004,
- charakterizovať vplyv zmien po roku 2004 na aktívnu politiku trhu práce,
- charakterizovať inštrumentálny rámec AFTP a účinnosť jednotlivých nástrojov k zníženiu dlhodobej nezamestnanosti,

- zistiť mieru vplyvu nástrojov APTP na riešenie dlhodobej nezamestnanosti na regionálnej úrovni.

2. Metóda

Pri analýze boli použité dáta a analýzy jednotlivých nástrojov APTP, zverejňované Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny. Okrem toho bol v rámci riešenia projektu IVO: „Evaluácia sociálnej politiky zameranej na zníženie dlhodobej nezamestnanosti“ realizovaný empirický výskum, s použitím kvalitatívnych metód na získanie primárnych údajov pre analýzu. Zdrojom informácií boli voľne prerozprávané názory na predložený problém, doslovne zaznamenávané. V analýze sú tiež použité výsledky výskumov výskumných inštitúcií, ktoré hodnotili jednotlivé nástroje APTP. Štúdia tak účelne využívajú nástroje primárnej i sekundárnej analýzy.

3. Výsledky analýzy

3.1. Inštitucionálny rámec

Z hľadiska inštitucionálneho zabezpečenia aktívnej politiky trhu práce došlo v roku 2004 oproti predchádzajúcemu obdobiu k výrazným zmenám, ktoré mali priamy dosah aj na celé fungovanie APTP. Táto zmena bola ustanovená Zákonom SR č. 453/2003 Zb. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Bol zrušený Národný úrad práce ako verejnoprávna inštitúcia. Vznikli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (v počte 46) ako jeden z orgánov štátnej správy v oblasti služieb zamestnanosti. Nadriadeným orgánom úradov sa stalo Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny so sídlom v Bratislave, ktoré výkon riadi Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. Východiskom tvorby nového inštitucionálneho poriadku bolo predovšetkým odstrániť nepružnosť a neefektívnosť trojstupňového riadenia, drahá sieť regionálnych úradov práce (pred reformou 79 úradov), nedostatočné personálne obsadenie nosných útvarov na okresných úradoch práce a kompetenčná neujasnenosť medzi správnymi a výkonnými orgánmi okresných úradov práce. Na druhej strane to bola možnosť organizačne sa neviazať na územnú štruktúru štátnej správy, vytvoriť administratívne štruktúry na zapojenie sa do projektov z ESF a územnú organizačnú štruktúru prispôbiť potrebám trhu práce.

Táto „transformácia“ sa výrazným spôsobom dotkla aj samotnej aktívnej politiky trhu práce. Finančné prostriedky na jednotlivé nástroje APTP, predtým schvaľované tripartitnými orgánmi ako na centrálnej úrovni (samosprávne orgány Národného úradu práce) tak aj na

okresnej úrovni (správne výbory), teraz vo väčšine prípadov nadobudli obligatórny charakter. Ide predovšetkým o tieto nástroje APTP:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti.

Tab.1: Nezamestnanosť, dlhodobá nezamestnanosť a aktívna politika trhu práce

Ukazovateľ	2004	2005	2006	2007
Počet evidovaných nezamestnaných celkom stav k 31.12.	383 155	333 834	273 437	239 939
Počet aktivizovaných nezamestnaných nástrojmi APTP v príslušnom roku	332 573	260 270	333 545	341 968
Podiel počtu aktivizovaných nezamestnaných k celkovému počtu nezamestnaných	86,80	77,96	121,98	142,52
Počet dlhodobo nezamestnaných (nad 12 mesiacov) stav k 31.12.	192 002	170 883	144 811	121 764
Počet aktivizovaných dlhodobo nezamestnaných nástrojmi APTP v príslušnom roku	186 958	149 491	202 859	229 647
Podiel počtu aktivizovaných dlhodobo nezamestnaných k celkovému počtu dlhodobo nezamestnaných	97,37	87,48	140,09	188,60

Zdroj: www.upsvar.sk

Tab.2: Porovnanie vývoja nezamestnanosti, dlhodobej nezamestnanosti a aktivizácia nezamestnaných

Porovnanie rokov	2002/2001	2003/2002	2004/2003	2005/2004	2006/2005	2007/2006
Relatívny pokles resp. nárast nezamestnaných v %	-5,5	-10,3	-15,3	-12,9	-18,1	-12,3
Relatívny pokles resp. nárast aktivizovaných nezamestnaných v %	44,7	45,5	44,4	-21,7	28,2	2,5
Relatívny pokles resp. nárast dlhodobo nezamestnaných nad 12 mesiacov v %	8,6	-11,02	-9,6	-10,9	-15,3	-15,9
Relatívny pokles resp. nárast dlhodobo nezamestnaných nad 48 mesiacov v %	12,94	-2,9	8,5	29,34	4,88	-6,75

Zdroj: www.upsvar.sk (autor)

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

„...Tak vám poviem, ja som zažila aj tamto obdobie, lebo som tu už bola. Toto čo je teraz veľká výhoda je v tom, že sú paušálne tieto príspevky. To ako fungujú finančné toky, že fungujú veľmi zle, to je druhá vec. Lebo keď predtým sme dostali sumu peňazí na účet na úrade a s tým sme hospodárili, vedeli sme koľko môžeme schváliť, koľko môžeme vyplatiť atď. Teraz je právny nárok na príspevky, ale v štátnej pokladnici nikdy nie sú peniaze. No. Nikdy je silné slovo, ale stáva sa akože, nefungujú tie toky, tam sa požičiava z účtu na účet všelijako sa to čachruje len aby sa to dalo vyplatiť dokonca boli už aj dve tri také obdobia, že vôbec neboli peniaze...Hovorím, že je to dobre, že je právny nárok na to, lebo už netreba komisie, netreba nič a keď je doklad kompletný, tak sa pristúpi k dohode.“...

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.40)

„...No viete, ja som tu prišla v roku 2004, takže by som sa nerada vyjadrovala k tomu, čo bolo pred tým, lebo nemám o tom žiadne vedomosti. Ale myslím si, že tento systém, čo momentálne je, je pre ľudí celkom prijateľný. Je zaujímavý. Hlavne z toho dôvodu, že teraz tie peniaze sú nárokovateľné zo zákona. Že možno v tomto regióne bol predtým niekto aj zvýhodnený, to nemám akože z úradu, to mám odtiaľ, že som bola osoba mimo úradu a čo sa niekde šustilo. Ale nemusela to byť pravda, mohla to byť krivda toho človeka, že nedostal tie peniaze. Neviem. Myslím si, že je to správne, že je to nárokovateľné zo zákona. Ja si myslím, že je to správne. A každý vie, čo musí pre to urobiť, aby mohol tie peniažky dostať, ako sa z dokladujú. Proste tí ľudia to vedia a myslím si, že to povedomie tých ľudí za tú dobu sa zlepšilo. Oni sú

informovaní, oni niekedy prídu s takými otázkami, že my sme prekvapení, že kde na to prišli vôbec? Takže myslím si, že to je správne. Toto áno. Aspoň pre tento región áno. Pretože ja neviem, akým spôsobom sa pridelovali tie prostriedky, pokiaľ prišli z Bratislavy, akože akým spôsobom a kde sa to všetko zastavilo. Akou časťou sa to delilo. Teraz je to tak, ako to je a myslím si, že je to správne.“...

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.54)

...“Predtým .. subjektívne hľadisko moje, bolo to lepšie, pretože, boli nástroje, ktoré boli vyčlenené konkrétne na dlhodobu nezamestnaných, bol to.. myslím teraz: verejno-prospešné práce a § 93 podpora príspevok pre dlhodobu nezamestnaných, hrubá mzda + odvody. Momentálne hm, takýto nástroj nie, že neexistuje, ale aj.. aj neexistuje, pretože nepreplácame hrubú mzdu a odvody a v rámci § 50 podľa novej legislatívy, kedy poskytujeme príspevok tiež len výlučne dlhodobu nezamestnaným, poskytujeme ho do výšky 55% z celkovej ceny práce prvých 6 mesiacov a 12 mesiacov 26% celkovej ceny práce“...

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.12,13)

...“najmotivujúcejší nástroj – SZČO – 2 roky musí vykonávať – umožňuje špekuláciu v rámci zákona – môže sa poskytnúť aj tomu kto prevádzkoval živnosť, preruší ju , je na úrade práce a znova po 6 mesiacoch začne podnikáť už s príspevkom úradu práce – takýto poberatelia príspevku tvoria cca 1/3 (25%) z celkového počtu poberateľov príspevku...“

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.1)

S ohľadom na preferencie v ďalších získaných výpovediach možno túto zmenu, z hľadiska aktívnej politiky trhu práce, hodnotiť v celku pozitívne. Obligatórnym charakterom príspevkov sa zamedzilo ich subjektívnemu posudzovaniu (ako priznania príspevku, tak aj jeho výšky zo strany tripartitných partnerov). Na druhej strane napr. u nástroja APTP (príspevok na samozamestnanie) širšie nastavené hranice obligatórnosti spôsobili jeho čiastočné zneužívanie. Problémom, ako vyplynulo z jednotlivých rozhovorov realizovaných v rámci projektu IVO, sú finančné toky zabezpečujúce realizáciu týchto nástrojov. Na jednej strane právny nárok, na druhej nedostatočné finančné krytie. To mohlo často pôsobiť kontraproduktívne pri „ochote“ využívať tieto nástroje. Z hľadiska dosahu tejto zmeny na sociálnu inklúziu dlhodobu nezamestnaných na trh práce možno konštatovať, že oproti predchádzajúcemu obdobiu nastali minimálne zmeny. Ako pred rokom 2004 boli dlhodobu nezamestnaní v rámci schvaľovania nástrojov aktívnej politiky trhu práce zvýhodnenou kategóriou, tak je tomu aj v súčasne platnej legislatíve. Väčšina nástrojov ich zvýhodňuje, či už pri umiestňovaní na niektorý nástroj APTP alebo výškou poskytovaného príspevku.

Ďalšou zmenou inštitucionálneho charakteru bolo zrušenie pôvodných 79 okresných úradov práce a vznik 46 sídiel úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré vykonávajú svoju činnosť v 79 územných obvodoch. Táto zmena sa prejavila aj v oblasti APTP. Pokiaľ oddelenie APTP do roku 2004 bolo na každom okresnom úrade práce po zmene v roku 2004

sa agenda APTP vybavuje len v 46 sídlach úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na oddelení metodiky aktívnej politiky trhu práce a projektového riadenia.

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

...Priblížil sa úrad ku klientovi? – nie, služby APTP sa vzdialili.

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.1)

...“ostali len niektoré činnosti, ktoré sa tam vykonávajú. Sú to väčšinou aj tie činnosti čo sa týka sprostredkovania zamestnania, dá sa rovno povedať, že uchádzačov o zamestnanie. A možno nám tam chýba ten styk so zamestnávateľom. Lebo napríklad Aktívne opatrenia TP, oddelenie je tu. Tu sa možno dozvie ten zamestnávateľ viac informácií...”

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.10,11)

...“spoluprácu s UPSVaR-om v Novom Meste hodnotíme ako nedostatočnú, máme problém sa dostávať k niektorým informáciám (napr. koľko ľudí žiadalo o príspevok pre SZČO), nemáme veľa informácií o opatreniach aktívnej politiky trhu práce, resp. o ich uplatnení v Starej Turej...”

(Perspektíva mesto , č.r. 147)

...“ Spolupráca je veľmi dobrá. Tak my v rámci toho, tuto slečna koordinátorka, pokiaľ je nejaké niečo, že, tak buď osobne alebo telefonicky, nakoľko je to blízko tri kilometre do Námestova“...

(Perspektíva mesto , č.r. 125)

Nie je možné jednoznačne zhodnotiť zmenu v oblasti organizačného usporiadania úradov práce. Na jednej strane pracovníci úradov práce priznávajú, že chýbajú oddelenia APTP aj na detašovaných pracoviskách. U zástupcov miest a obcí však vo väčšine prípadov prevláda opačný názor. Hoci sú určité náznaky problémov predovšetkým z obcí, ktoré sú vzdialenejšie od sídla úradu práce. Táto zmena sa však takmer vôbec neprejavila na začleňovaní dlhodobo nezamestnaných na trh práce. V ich prípade (okrem príspevku na samostatne zárobkovú činnosť) vôbec nemusia navštíviť oddelenie aktívnej politiky trhu práce. Dohody na aktivačnú činnosť, vzdelávanie a prípravu pre trh práce atď. totiž podpisujú u svojej sprostredkovateľky priamo na detašovanom pracovisku.

Tab. 3: Vývoj čerpania výdavkov na APTP 1995-2007 (v mil. Sk)

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2006*	2007*
APTP	3 939	4 290	3 099	2 289	474	1 570	2 235	3 483	2 808	1 981	2 478	2 578	2 608

Zdroj: NÚP, ÚPSVaR

* dohodnutá suma finančných prostriedkov

Pravdepodobne najvýraznejšou zmenou v oblasti APTP bola zmena jej financovania. Do roku 2004 boli nástroje APTP financované z výberu poistného v nezamestnanosti a štátneho rozpočtu. Od 1.2.2004 je väčšina nástrojov APTP financovaná z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Národných projektov a dopytovo - orientovaných projektov a v malej miere aj zo štátneho rozpočtu. Zmena financovania so sebou okrem zníženia prostriedkov na APTP (viď. tab. č. 3) priniesla prudký nárast administrácie na úradoch práce pri vykazovaní APTP.

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

...“Možno, že tým, že idú peniaze aj z európskej Únie sme prinútení robiť nejakú publicitu týchto nástrojov. Čiže to si myslím, že to je dobré, lebo to sme niekedy.. robili sme to možno podvedome, alebo nejako ináč, ale že teraz sa na to vynakladajú nejaké peniaze na tú publicitu, tlač, letáky. Možno že sme sa priblížili k tomu klientovi, lebo ozaj, že je viac o tom informovaný ako niekedy. Príde, dostane leták, dostane nejakú brožúrku o tých nástrojoch, má úrad webovú stránku...”

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.10,11)

...“Tým ako narástla táto byrokracia, úrady neboli personálne tak vybavené, tak vznikol veľký problém, že trebárs aj neskoro išli tieto platby. Toto sa už poriešilo za tie dva roky, ale zasa sa.. ale zase vznikol problém ten, že tým že je to byrokraticky je to náročné, že strašne veľa treba vyžadovať buď od zamestnávateľov alebo od tej druhej strany, nikdy to tu načas nie je, oni žijú v tom, že úrady im neskoro platia. Aj to všade je to takto zverejnené, že úrady im neskoro platia. Ale ono je to v 80%-ách vždy tým spôsobené, že sú nekompletné. Ale my nebazírujeme na VÚC-kach ako na ministerstve, lebo mi samy máme s nimi také skúsenosti ale to sú podstatné veci, také, že celé podklady chýbajú. Neskoro sú donesené, zle sú vypočítané tie výplaty, tak my tu ešte aj mzdárov robíme, lebo sa to neopovážime vyplatiť, keď sú tam nejaké bludy. No tak tá byrokracia veľmi vzrástla.”

(Perspektíva ÚPSVaR, č.r.40)

...“Samozrejme, dá sa povedať denno denne spolupracujeme aj s Úradom práce. Tam potrebujú haldy všelijakých papierov, prezenčiek, hlásení, štatistík, za čo oni nemôžu, lebo sú to peniaze Európskej Únie, ale je to tiež možno jedna zo zťažkávajúcich skúšok“...

(Perspektíva mesto, č.r. 103)

Pri celkovom hodnotení zmeny v oblasti financovania APTP nemožno okrem jej nesporného pozitíva, t.j. zníženia nárokov na štátny rozpočet, zlepšenie informovanosti o jednotlivých nástrojoch APTP, nespomenúť aj jej negatívum, a to nárast administrácie spojený s vykazovaním (obsahovým, finančným) na úradoch práce a všetkých ostatných prijímateľov pomoci z ESF.

Tieto zmeny vrátane samotného zníženia výdajov na APTP len v minimálnej miere ovplyvnili začleňovanie dlhodobu nezamestnaných do trhu práce (mierna neochota zamestnávateľov vytvárať pracovné miesta pri nadmernej administrácii spojenej s finančným vykazovaním).

3. 2. Inštrumentálny rámec

Pravdepodobne najdôležitejšiu úlohu pri hodnotení vplyvu APTP na redukciu dlhobej nezamestnanosti zohráva jej inštrumentálny rámec. Zmenu súboru nástrojov APTP, ktoré sa v roku 2004 oproti predchádzajúcemu obdobiu rokov 1996-2003 začali využívať možno jednoducho charakterizovať ako prechod od vytvárania nových pracovných miest k zvyšovaniu zamestnateľnosti. Pokiaľ teda v predchádzajúcom období rokov 1996-2003 boli nástroje aktívnej politiky trhu práce zamerané prevažne na stimuláciu alebo substitúciu dopytu po práci (verejno-prospešné práce, dohodnuté pracovné miesta) od roku 2004 začali prevažovať nástroje, zamerané na stimuláciu ponuky pracovnej sily (aktivačná činnosť, vzdelávanie a príprava pre trh práce a pod.).

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

...Predtým nástroje, zamerané na tvorbu pracovných miest a umiestňovanie na trhu práce (viac nástrojov), teraz nástroje na podporu zamestnateľnosti – zvýšil sa počet nástrojov na zamestnateľnosť, aj finančné nástroje, posun prerozdelenia k neprospechu vytvárania pracovných miest, podpora vytvárania pracovných miest oveľa dôležitejšia, vzdelávanie ani poradenská činnosť nepomôže umiestniť sa na trhu práce, chýba ponuka pracovných miest resp. je nedostatočná, musí byť rovnováha medzi nástrojmi na zamestnateľnosť a nástrojmi na vytváranie pracovných miest, optimum niekde uprostred.

(časť z rozhovoru, realizovaného IVO, Perspektíva ÚPSVaR)

Tab.4: Využívanie nástrojov APTP v rokoch 2004-2007

Nástroj APTP	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007
	Počet vytvorených-obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Počet vytvorených-obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Počet vytvorených-obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Počet vytvorených-obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM
Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie	27 208	35 689	8 377	8 890
Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca	0	64	1 228	12 537
Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť	5 618	9 908	10 477	10 038
Príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie	1 778	3 087	3 490	2 550
Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe	14 462	24 838	14 503	8 937
Príspevok na aktivačnú činnosť	219 876	137 446	218 071	257 299
Príspevok na sťahovanie za prácou od roku 2006 zmena na príspevok na dochádzku za prácou	51	77	15 979	11 338
Príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska a na ich zachovanie	138	362	638	862
Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti	107	271	405	389
Príspevok na činnosť pracovného asistenta	18	58	60	73
Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov	0	2 731	2 793	2 674
§ 110 zákon 387/96 Z.z.	4 098	1 891	0	0
Spolu	273 354	216 422	276 021	315 587

V rámci zvyšovania zamestnateľnosti a geografickej mobility uchádzačov o zamestnanie sa aktívna politika trhu práce od roku 2004 v zmysle zákona o službách zamestnanosti realizuje prostredníctvom nasledovných nástrojov APTP:

- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe
- príspevok na aktivačnú činnosť
- príspevok na sťahovanie za prácou od roku 2006 zmena na príspevok na dochádzku za prácou,
- poskytovanie náhrad časti cestovných výdavkov uchádzača o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania,
- informačné a poradenské služby,
- odborné poradenské služby,

- projekty, realizované ústredím a úradmi PSVR, zamerané na inovatívne formy uplatnenia UoZ na trhu práce,
- ďalšie projekty a programy.

V rámci podpory vytvárania nových pracovných miest sa aktívna politika trhu práce realizuje od roku 2004 prostredníctvom nasledujúcich nástrojov aktívnej politiky trhu práce:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť,
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie,
- príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska a na ich zachovanie,
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti,
- príspevok na činnosť pracovného asistenta,
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov,
- projekty a programy.

Možnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce sú veľmi rozsiahle (čo do počtu, tak aj do obsahu). Zostáva však otázkou nakoľko je táto rôznosť potrebná na efektívne fungovanie zabezpečenia hlavného cieľa APTP t.j. riešenia nerovnováhy na trhu práce. Počas výskumu boli zaznamenané konštatovania, že v dôsledku vysokého počtu nástrojov APTP, rôznym podmienkam v dôsledku, ktorých sú poskytované a neustálym zmenám v poskytovaní týchto príspevkov akoby strácali svoju efektívnosť. V tejto súvislosti je potrebné upozorniť na fakt, že úmerne s rozsahom nasadenia nástrojov APTP rastie i tzv. mŕtva váha nástrojov APTP, čo má na jednej strane za následok nežiaduci efekt – zníženia účinnosti nástrojov APTP a na druhej strane ako každý umelý zásah do trhového prostredia – ohrozenie základnej samoregulačnej funkcie trhu práce vôbec.

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

...“strašne veľa nástrojov APTP – ani zamestnanci sa nevedia vyznať v APTP – v podmienkach poskytovania, veľmi veľa znevýhodnených skupín, mohli by byť len ZPS a tí, ktorí sú evidovaní určitú dobu napr. viac ako 9 mesiacov, my keď budeme pívať nezamestnaných tak budeme pívať do nekonečna, nejednoznačnosť zaradiť do niektorých skupín (subjektívnosť posúdenia) napr. občan, ktorí sa nepripravovali na povolanie, ani nevykonávali zárobkovú činnosť, pretože nemohol zladať pracovné a rodičovské povinnosti, dobré je zavedenie nárokovateľnosti nástrojov okrem vzdelávania - odbúrané subjektívne posudzovanie. Nedá sa ovplyvniť kategória tým, že je to nárokovateľný nástroj, väčšia váha na poradcov, informovať nezamestnaných čo môžu využiť, aby sa mohli na trh práce vrátiť“....

Tab.5: Vývoj miery nezamestnanosti v rokoch 2004 – 2008

(podľa stavu k 31.12.)

Ukazovateľ	2004	2005	2006	2007	VIII.08
Miera evidovaných nezamestnaných (celkom)	14,63	12,90	10,69	9,23	8,52
Miera disponibilných evidovaných nezamestnaných	13,07	11,36	9,40	7,99	7,36
Miera nezamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl (rok)	18,1	16,2	13,3	11,0	10,1

Zdroj: www.upsvar.sk a www.statistics.sk

Rozsiahla je tiež skupina nezamestnaných – znevýhodnených nezamestnaných, pre ktorých sú sledované nástroje prioritne určené. Zákon č.5/2004 o službách zamestnanosti v zmysle neskorších predpisov definuje znevýhodneného uchádzača ako uchádzača, ktorý je:

- absolvent školy,
- občan starší ako 50 rokov veku,
- dlhodobo nezamestnaný občan,
- občan, ktorý nevykonával zárobkovú činnosť, ani sa nepripravoval na povolanie v rámci sústavnej prípravy na povolanie alebo v systéme ďalšieho vzdelávania najmenej počas 24 mesiacov pred dňom ostatného zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie z dôvodu ťažkostí pri zosúladovaní svojho pracovného života a rodinného života,
- rodič alebo osoba, ktorej súd zveril dieťa do starostlivosti alebo osoba, ktorej bolo dieťa dočasne zverené do starostlivosti rozhodnutím súdu, starajúca sa najmenej o tri deti do skončenia povinnej školskej dochádzky alebo osamelý rodič starajúci sa aspoň o jedno dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- občan, ktorý stratil schopnosť vykonávať svoje doterajšie zamestnanie zo zdravotných dôvodov a nie je občan so zdravotným postihnutím,
- občan, ktorý sa sťahuje alebo sa sťahoval v rámci územia členských štátov Európskej únie, alebo občan, ktorý má pobyt na území členského štátu Európskej únie na účel výkonu zamestnania,

- občan so zdravotným postihnutím,
- občan, ktorý má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 20%, ale najviac o 40%,
- cudzinec, ktorému bol udelený azyl,
- občan, ktorý sa stal nezamestnaným z dôvodu skončenia pracovného pomeru z organizačných dôvodov, z dôvodu ohrozenia chorobou z povolania, z dôvodu dosiahnutia najvyššej prípustnej expozície na pracovisku alebo z dôvodu dosiahnutia veku, pre ktorý nemôže vykonávať pôvodné zamestnanie,
- občan, ktorý neskončil sústavnú prípravu na povolanie na strednej škole,
- občan, ktorý nezískal svoje prvé pravidelne platené zamestnanie pred nástupom na výkon trestu odňatia slobody,
- občan po skončení ústavnej výchovy a ochrannej výchovy,
- občan po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby alebo občan, ktorému bola uložená iná sankcia, ktorá trvala najmenej šesť mesiacov.

Dnes predstavujú viac ako 80% z celkového počtu nezamestnaných. Ako vyplynulo z výskumu pri samotnej realizácii nástrojov APTP v niektorých prípadoch dochádza k problému ich identifikácie. Ďalším a oveľa zložitejším problémom je, že zákonom stanovená znevýhodnenosť nezamestnaného vždy vychádza z jedného konkrétneho handicapu napr. dĺžky evidencie, počtu detí, veku a pod.

Nezamestnaný, u ktorého dochádza ku kumulácii viacerých handicapov (napr. dĺžka nezamestnanosti a vek) je teda rovnako znevýhodnený ako ten, ktorý má len jeden handicap (napr. dĺžku nezamestnanosti). V reálnej situácii to jedného znevýhodňuje pred druhým. Nastáva tak situácia, že v štruktúre nezamestnaných sa čoraz výraznejšie profiluje skupina nezamestnaných, ktorí sú prakticky na trhu práce neumiestniteľní, pretože zamestnávateľia o nich vôbec nejavia záujem ani pri realizácii nástrojov APTP. Uprednostnia „menej“ znevýhodneného pred „viac“ znevýhodneným, keďže v konečnom dôsledku získajú rovnaký obnos finančných prostriedkov. Široké, zákonom stanovené vymedzenie skupín znevýhodnených im pri tom pomáha. Nástroje APTP, predovšetkým dopytového charakteru, ktoré by prioritne mali týmto nezamestnaným pomáhať ich teda ešte čoraz viac odsúvajú z trhu práce. Tento jav je možno dokumentovať na skupine dlhodobo nezamestnaných. Od roku 2003 vzrástla nezamestnanosť ľudí, ktorí sú bez práce viac ako 48 mesiacov z viac ako 43 tis. na viac ako 60 tis. v roku 2005 a ich počet sa takmer vôbec neznižuje (viď. tab. č.7).

Ku koncu roka 2007 podiel dlhodobo nezamestnaných nad 48 mesiacov predstavuje takmer 25%. Skutočnosť „nerovnakých“ šancí pri umiestňovaní nezamestnaných na trh práce prostredníctvom nástrojov APTP má obrovský dopad na etnický rozmer nezamestnanosti. Rómska menšina, u ktorej prichádza ku kumulácii viacerých sociálnych handicapov asi najviac, sa tak dostáva do situácie, že nástroje APTP (dopytového charakteru) jej nepomáhajú k sociálnej inklúzii na trh práce, ba práve ešte viac ju z trhu práce vylučujú. Potom dochádza k situácii, že Rómovia v prevažnej miere využívajú nástroje APTP zvyšujúce ich

zamestnateľnosť (ponukového charakteru), ale po ich absolvovaní nemajú možnosť umiestniť sa na trhu práce. Ako sa uvádza v Správe UNDP (2006, s. 85) Rómovia „...akceptovali systém aktivačných prác a chcú pracovať, ale v konečnom dôsledku na základe praktických skúseností zisťujú, že im to nepomáha nájsť si stabilné zamestnanie.“

Tab.6: Vývoj počtu dlhodobo nezamestnaných (nad 12 mesiacov) v rokoch 2003 – 2008 (podľa stavu k 31.12.)

Ukazovateľ	2003	2004	2005	2006	2007	VIII.08
Počet dlhodobo nezamestnaných (nad 12 mesiacov)	212 299	192 002	170 883	144 811	121 764	109 389
Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných	46,95	50,11	51,19	52,96	50,75	49,20

Zdroj: www.upsvar.sk

Tab.7: Vývoj počtu dlhodobo nezamestnaných (nad 48 mesiacov) v rokoch 2003 – 2008 (podľa stavu k 31.12.)

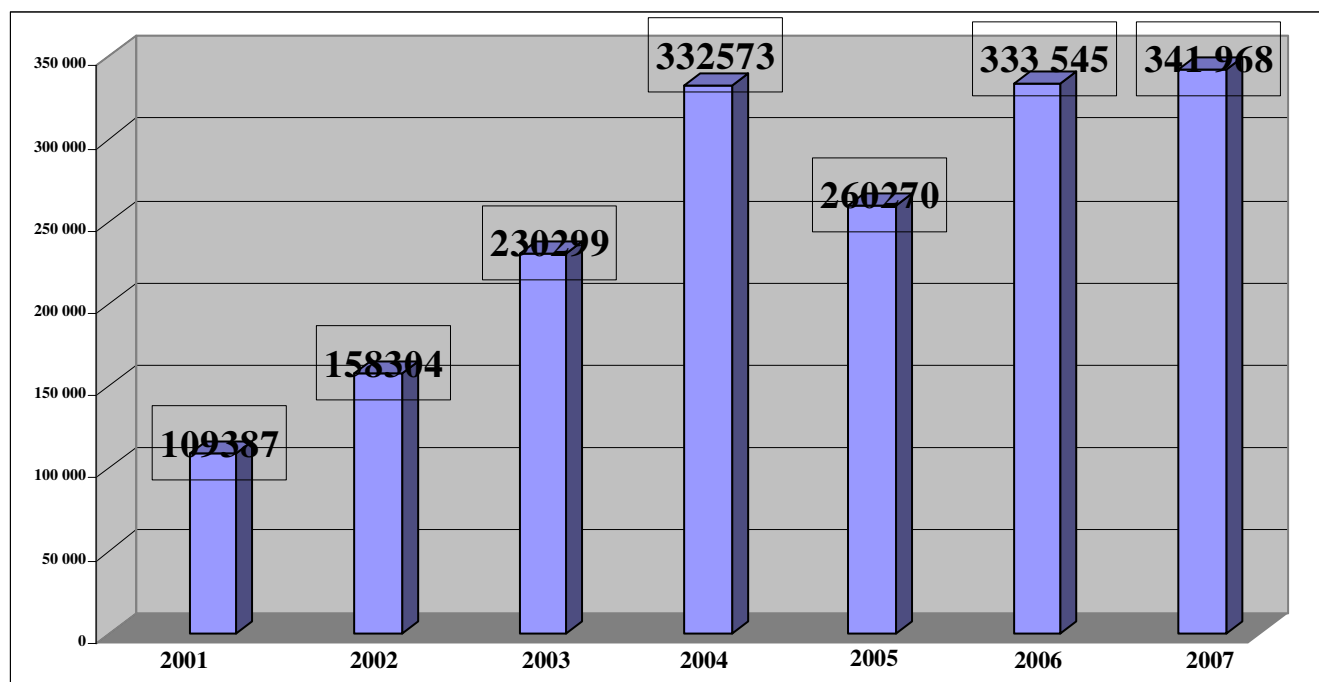
Ukazovateľ	2003	2004	2005	2006	2007	VIII.08
Počet dlhodobo nezamestnaných (nad 48 mesiacov)	43 107	46 774	60 499	63 453	59 167	54 584
Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných	9,53	12,21	18,12	23,21	24,66	24,55

Zdroj: www.upsvar.sk

Ďalšou výraznou črtou uplatňovania nástrojov APTP od roku 2004 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím je prudký nárast aktivizácie nezamestnaných jednotlivými nástrojmi APTP (graf č.1). V roku 2004 bolo nástrojmi APTP aktivizovaných viac ako 86% z celkového počtu nezamestnaných a v roku 2007 viac ako 140%. V skupine dlhodobo nezamestnaných je tento podiel v roku 2004 viac ako 97% a v roku 2007 predstavuje viac ako 180% (tab.č.2). Aktivizácia takého vysokého počtu nezamestnaných mala za úlohu naplnenie deklarovaného cieľa sociálnej reformy a to, že akákoľvek činnosť je lepšia ako nečinnosť.

Výsledky výskumu hodnotenia tohto cieľa nie sú celkom jednoznačné a skôr vypovedajú o jeho nenaplnení. Hlavne pri hodnotení aktivačných prác ako najdôležitejšieho nástroji APTP, ktorý bol konštruovaný práve za týmto účelom. Čo však možno jednoznačne konštatovať zväšenie počtu aktivizovaných nemá vplyv na rast, resp. pokles dlhodobej nezamestnanosti (tab. č.3).

Graf č.1 Vývoj počtu aktivizovaných EN resp. UoZ nástrojmi APTP

Zdroj: www.upsvar.sk

Najviac využívanými nástrojmi aktívnej politiky trhu práce boli v roku 2004 a 2005, príspevok na aktivačnú činnosť, príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie a príspevok na absolventskú prax (tab. č. 4). Situácia v rokoch 2006 a 2007 sa zmenila len čiastočne. Naďalej najvyužívanejším nástrojom zostala aktivačná činnosť, ale v roku 2006 druhým najvyužívanejším nástrojom APTP sa stala absolventská prax a tretím príspevok na začatie podnikania. V roku 2007 sa druhým najvyužívanejším príspevkom stal príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca a tretím príspevok na začatie podnikania. Jednoznačne teda možno konštatovať, že príspevky na zväšenie zamestnateľnosti nezamestnaných sú tými, ktoré hrajú hlavnú úlohu v aktívnej politike trhu práce v SR.

Ich prvoradým cieľom je teda zväšenie zamestnateľnosti nezamestnaných účastníkov, druhoradým a teda konečným cieľom by však malo byť po „zväšení ich zamestnateľnosti“,

umiestnenie na trhu práce. Ak však hodnotíme tieto nástroje z hľadiska úspešnosti zamestnania sa ich účastníkov je pomerne nízka.

Pokiaľ ide o príspevok na aktivačnú činnosť, tu bola dokonca najnižšia zo všetkých platných nástrojov APTP (v roku 2004 0,57% úspešnosť umiestnenia po 6 mesiacoch od ukončenia aktivačnej činnosti – pri počte 219 876 zaradených do aktivačnej činnosti bolo umiestnených 1398 nezamestnaných, v roku 2005 úspešnosť umiestnenia o čosi vzrástla a predstavovala 7,67% v roku 2006 úspešnosť umiestnenia predstavovala 12% a v roku 2007 – 8,5%). Keďže tento nástroj je konštruovaný predovšetkým pre dlhodobo nezamestnaných, jednoznačne možno konštatovať, že z hľadiska ich včleňovania na trh práce, nie je funkčný. Hlavné dôvody ich nízkej úspešnosti možno zhrnúť do niekoľkých oblastí:

1. masový charakter realizácie aktivačnej činnosti v regiónoch marginalizovaných z hľadiska nedostatočného dopytu po práci a vysokého počtu rómskej menšiny, žijúcej v segregovaných osadách
2. nevhodné nastavenie viacerých parametrov aktivačnej činnosti, ktoré spôsobujú demotiváciu nezamestnaných pri hľadaní zamestnania
3. štruktúra.

Dôležitou zmenou, týkajúcou sa inštrumentálneho rámca APTP v porovnaní rokov 1996-2003 oproti roku 2004, je vznik úplne nových nástrojov APTP (v zmysle úplne nových dovtedy na trhu práce SR neoverených nástrojov, napr. príspevok na aktivačnú činnosť, príspevok na činnosť pracovného asistenta, príspevok na sťahovanie za prácou a pod.) a zánik dlhodobo existujúceho nástroja APTP, a to konkrétne verejno-prospešných prác. Práve tie sa v predchádzajúcom období rozhodujúcou mierou podieľali na včleňovaní dlhodobo nezamestnaných na trh práce. Boli často kritizované pre svoju nízku účinnosť z hľadiska úspešnosti umiestňovania sa nezamestnaných na trhu práce po ich ukončení a finančnú náročnosť. Výsledky výskumu IVO však poukazujú na zaujímavú skutočnosť.

Z výpovedí respondentov výskumu IVO (2006):

...“VPP boli lepšie, lebo sa s ľuďmi lepšie pracovalo, bolo to kontinuálne, mal minimálnu mzdu a ak sa človek naozaj snažil, mohla sa mu aj nejaká odmena dať... keby pracovali na VPP, za minimálnu mzdu, ochotnejšie by pracovali; viacerí by odpadli; z 39 ľudí, ktorých mám na aktivačných prácach by možno 20 odpadlo; lebo by nevydržali pracovať; bolo by VPP prospešnejšie pre ľudí; predtým, keď niekto pracoval na VPP, videl kus roboty a si to aj ľudia vážili a sami začali chodiť s nápadmi; bolo by dobré zvážiť, či sa nevrátiť k VPP“...

(časť z rozhovoru, realizovaného IVO, Perspektíva obec)

....“No ťažko sa mi vyjadriť... môžem to vlastne trošku na...ten systém pomoci je vlastne spojený aj s tými nástrojmi, ktoré boli, predtým čo sa týka týchto dlhodobo nezamestnaných bol taký nástroj tie verejnoprospešné práce a, no, vlastne tam i keď z dnešného pohľadu, vy-

chádzajúc zo skúseností starostov im sa tieto práce... pozitívnejšie hodnotili verejnoprospešné práce, tým že tých ľudí mali v riadnom pracovnom pomere, mohli im vlastne dať vyšší príjem, čiže akože motivácia bola vyššia. No z mojich skúseností to záležalo od obcí, ktoré mali možnosť, mali finančné prostriedky, ale väčšina obcí nemá finančné prostriedky, takže tá výška tých dávok predtým sociálne, bola taká, že bolo problém dostať ľudí na verejnoprospešné práce pretože ten rozdiel čo on dostal medzitým že keď nerobil a keď robil, bol vlastne v riadnom pracovnom pomere, nebol taký vysoký, že by bol nejako motivujúci. Teraz vlastne deklarujú tí uchádzači, pretože vlastne ten systém sa upravil, ono ich vlastne motivuje, ten záujem o účasť na aktivačnej činnosti, čo je vlastne nový nástroj, je úplne iný, lebo tam to bol pracovný pomer, i keď tam to robia verejnoprospešné práce tiež ale tam to bol iný druh pracovného pomeru a sa vlastne vyradili z evidencie tí ľudia, ale v rámci tejto aktivačnej činnosti ide o obnovu pracovných návykov.

Takže vlastne záujem majú, ale vlastne, ako vám už povedala kolegyňa, o tomto nástroji ako sa v súčasnosti využíva, ale aktivačná činnosť nesleduje akože umiestnenie sa ale obnovu pracovných návykov a toto vlastne za posledný rok je troj-percentá úspešnosť. Porovnávať verejnoprospešné práce a aktivačnú činnosť, i keď ten cieľ bol rovnaký, že pracovať na tej obci, takže myslím si že všetko závidí od obce, od starostu, alebo od tej právnickej a fyzickej osoby ktorá vlastne zabezpečuje tú činnosť. Naše oddelenie vlastne kontrolu nerobí, tým že ja vlastne vám neviem zhodnotiť z tohto pohľadu. Z tých čísel vychádza, že efektívnejšie boli verejnoprospešné práce,

(časť z rozhovoru, realizovaného IVO, Perspektíva ÚPSVaR)

Hoci verejno-prospešné práce ako nástroj APTP v súčasnej legislatíve nie sú zahrnuté ukázalo sa, že všetky subjekty zúčastnené na výskume (ÚPSVaR, obce, nezamestnaní) cítili potrebu ich opätovného zavedenia do praxe. V porovnaní s aktivačnou činnosťou vyznelo ich hodnotenie podstatne pozitívnejšie, predovšetkým v oblastiach: získania pracovných zručností, finančného zabezpečenia nezamestnaného, odvedenia „dobrého“ výkonu a pod.

3. 3. Regionálny aspekt

Z hľadiska regionálneho referenčného rámca môžeme konštatovať, že rozsah a intenzita úradmi práce uplatňovaných nástrojov aktívnej politiky trhu práce je veľmi rôznorodá. Kým územné rozloženie nezamestnanosti je relatívne stabilizované s rastom nezamestnanosti od západu k východu a od severu k juhu miera uplatnenia dopytových nástrojov APTP s týmto rozložením nekorešponduje ani priestorovo, ani časovo. Naopak uplatnenie ponukových nástrojov zodpovedá tomuto rozloženiu. Pretrváva výrazná regionálna polarizácia a regionálne disparity (neúmerná koncentrácia marginalizovaných sociálnych skupín v najslabších regiónoch).

Najvyššia koncentrácia dlhodobo nezamestnaných z hľadiska regiónov (podľa stavu k 31.12.2007) je v Banskobystrickom kraji (60% z celkového počtu nezamestnaných), v Košickom kraji (57% z celkového počtu nezamestnaných) a v Prešovskom kraji (55% z celkového počtu nezamestnaných).

Z regionálneho hľadiska môžeme rozlíšiť 3 typy regiónov. Prvý typ to sú okresy kde podiel extrémne dlhodobo nezamestnaných v porovnaní rokov 2003 a 2006 výrazne vzrástol (napr. Rimavská Sobota, Revúca, Kežmarok, Rožňava). Sú to všetky okresy s výrazným zastúpením rómskej menšiny, ktorá pred rokom 2004 bola umiestňovaná predovšetkým v rámci verejnoprospešných prác ako jedného z nástrojov aktívnej politiky trhu práce. Po ich ukončení sa ukončila aj pracovná zmluva na dobu určitú u týchto občanov. Druhým typom okresov sú okresy kde podiel extrémne dlhodobo nezamestnaných poklesol. Patria sem okresy Malacky a Bratislava IV. Tretím typom okresov sú okresy kde bol zaznamenaný najnižší nárast podielu extrémne dlhodobo nezamestnaných. Patria sem všetky Bratislavské okresy okrem Bratislavy IV a okresy: Senica, Skalica, Ilava a Pezinok .

Výsledky analýzy poukazujú nato, že v regiónoch s najvyššou mierou nezamestnanosti sú najintenzívnejšie využívané nástroje APTP, zvyšujúce zamestnateľnosť. Naopak vo väčšom rozsahu a predovšetkým ľahšie sa realizujú dopytové nástroje APTP v regiónoch s relatívne nižšou nezamestnanosťou.

Záver

Nástroje aktívnej politiky trhu práce v roku 2008 prešli opätovne zmenami. Novela č. 139/2008 Zákona č. 5/2004 Z.Z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov zadefinovala niektoré nové nástroje a zmenila postupy pri už existujúcich. Novela nadobudla účinnosť v máji 2008 v dôsledku čoho vyhodnotenie účinnosti týchto nástrojov ešte nemohlo byť predmetom tejto štúdie. Samotný fakt chýbajúcej komplexnej evaluácie nástrojov aktívnej politiky trhu práce od roku 2004 už sám navodzuje otázku o efektívnosti novozadefinovaných resp. redefinovaných nástrojoch APTP.

Dlhodobá nezamestnanosť, ktorá v SR vykazuje najvyššiu mieru v rámci všetkých krajín EÚ, má výrazne regionálny a tiež etnický rozmer. Nové nástroje APTP by mali túto skutočnosť v čo najširšej miere reflektovať. Aktivačná činnosť sa ukázala ako málo efektívna na riešenie takého zložitého problému. Výsledkom snahy aktivovať čo najvyšší počet nezamestnaných, aj pri relatívne nízkom finančnom rozpočte, vedie k byrokratickému napĺňaniu štatistik (často krát nezodpovedajúcemu potrebám analýz trhu práce) nie však k reálnemu zlepšeniu situácie. Jednou z možných ciest riešenia problematiky dlhodobej nezamestnanosti by bolo presunutie kompetencií a podpora komunálnej aktívnej politiky trhu práce v podobe finančných stimulov relevantných aktivít z lokálnej úrovne, teda smerom zdola nahor. Aktivovaný môže byť len ten, kto skutočne chce a má vytvorené podmienky. Aktivácia donútením

(smerom zhora nadol) požadované výsledky, teda zníženie dlhodobej nezamestnanosti, nemôže zabezpečiť.

Literatúra:

1. Zákon NR SR č.387/1996 Z.z. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov
2. Zákon NR SR č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov
3. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny: Realizácia nástrojov aktívnej politiky trhu práce v roku 2005.
4. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny: Realizácia nástrojov aktívnej politiky trhu práce v roku 2006
5. BRUTOVSKÁ, G.(2006): Pôsobenie aktívnej politiky trhu práce na nezamestnanosť. In SIROVÁTKA, T. (ed.): *Sociální vyloučení a sociální politika : zborník referátov z medzinárodnej vedeckej konferencie, konanej dňa 25, a 26. 5. 2006 v Brne*.Brno: MU, VÚPaSV, s. 4-10.
6. CRANSTON, A. (1992): Studie aktivní politiky zaměstnanosti. Bratislava. VÚPaSV, s. 159.
7. FILADELFIOVÁ, J., GERBERY D., ŠKROBLA D. (2006): Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku. UNDP. Bratislava, 2006, s. 99
8. GYÁRFÁŠOVÁ, O., BRUTOVSKÁ, G., FILADELFIOVÁ, J., SEKULOVÁ, M. (2007): *Evaluácia sociálnej politiky zameranej na zníženie dlhodobej nezamestnanosti – výskumná správa*. Dostupné na: http://www.ivo.sk/buxus/docs//socialna_inkluzia/Evaluacia_soc_politiky_SK.pdf, s. 96
9. HANZELOVÁ, E., KOSTOLNÁ, Z. (2006): Služby zamestnanosti v nových podmienkach: Analýza implementačnej praxe. Bratislava.. Stredisko pre štúdium práce a rodiny. Rodina a práca 1/2006.
10. SIROVÁTKA, T., KULHAVÝ, V., HORÁKOVÁ, M., RÁKOCZYOVÁ, M. (2003): Hodnotení programu aktivní politiky zaměstnanosti na lokálním trhu práce. VÚPSV Praha.

The change in the active labour market policy after 2004 in Slovakia and its import on long-term unemployment

Abstract

This paper will outline the institutional framework of the active labour market policy (ALMP) and describe changes introduced to it after 2004. The follow-up partial studies will analyze the effectiveness of particular ALMP tools and examine to what extent they have contributed to establishing equilibrium on the labour market and eliminating long-term unemployment. We will also evaluate these tools' impact on the ALMP. We will then deal with the ALMP's instrumental framework and examine particular tools' effectiveness in reducing long-term unemployment. The final section is devoted to a regional analysis of applied ALMP tools and their success in tackling long-term unemployment. Throughout the paper, we will rely on official data and analyses of particular ALMP tools elaborated by the Central Office of Labour, Social Affairs and Family and empirical data gathered by a qualitative survey carried out by the Institute for Public Affairs as part of the project called Evaluation of Social Policy Aimed at Reducing Long-Term Unemployment. The following three aspects are generally applied when evaluating effectiveness of the active labour market policy: Institutional, Instrumental, Regional (territorial). The following analysis will explore the subject in compliance with these aspects.

Key words: active labour market policy, institutional aspect, National Labour Bureau, instrumental aspect, long-term unemployment, regional aspect

